

УДК 165.731:316.75(092)

Б. К. Матюшко*кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова***МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ: ПОЗИТИВІСТСЬКА ДЕКОНСТРУКЦІЯ
ІДЕЙНОЇ СПАДЩИНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Відомо, що велич знаного представника певної нації визначається тим, наскільки його діяльність посприяла становленню й розвитку відповідної спільноти. Навряд чи є потреба нагадувати, що люди, визначені як великі, стають символами певної нації, епохи, культурного явища тощо. У зв'язку з цим закономірною та показовою є установка суспільної свідомості, що перетворює образ великої людини на щось більше, ніж символ: нація, епоха, культурне явище ототожнюються з певною особою, яка стає предметом особливої уваги. Найпоширеніші її оцінки зазвичай поляризуються: це або міфологізація та поклоніння, яке ритуалізується й набуває типового релігійного характеру, або, навпаки, прагнення «приземлити», «викрити», «скинути з п'єдесталу», «розбити» певний образ, що найчастіше виявляється у формі брутального очорнення, яке, у свою чергу «робить ім'я» та надає більше ніж скандальну популярність такому «руйнівникові міфу». Для України та українців наймасштабнішою за значенням людиною-символом є, звісно, Тарас Григорович Шевченко. Саме його стосуються два вищенаведені різновиди оцінок, і з дуже відомих причин серед окремих їх виявів переважають поклоніння й ритуалізація. Що стосується протилежної точки зору, то її не менш відомий зразок за своєю формою й характером виходить за межі наукового мислення та культури загалом. Тому постає питання, актуальність якого незаперечна, по суті, в усіх відношеннях: чи можлива в таких умовах взагалі об'єктивна та коректна оцінка життя й духовної спадщини великої людини? Тим більше, що у випадку Тараса Шевченка спробу дати таку оцінку зробив інший, не менш впливовий український діяч XIX століття – Михайло Петрович Драгоманов (1841–1895), 175-річчя з дня народження якого відзначалося минулого року.

Першоджерелами дослідження, проведеного в статті, є ті шевченкознавчі праці Михайла Драгоманова, в яких теоретико-методологічні засади його підходу до вивчення ідейної спадщини Тараса Шевченка мають найчіткіше вираження: видана 1878 року ґрунтовна аналітична розвідка «Шевченко, українофіли й соціалізм» [1], яка й принесла йому славу шевченкознавця, а також рецензія на львівське видання «Кобзаря», здійснене 1893 року греко-католицьким священником, науковим, культурним і громадським діячем Омеляном Огоновським, названа «Т. Шевченко в чужій хаті його імені» [2]. Передмова М. Драгоманова до першого випуску журналу «Громада» (1878) [3] містить узагальнене положення про світоглядні орієнтації українського мислителя на той час. З усього значного масиву шевченкіани попередніх двох десятиліть вартими уваги є праці, в яких проблема, розкриттю якої присвячена стаття, висвітлена в різноманітних аспектах. Так, книга Оксани Забужко «Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу» [4], перше видання якої вийшло 1997 року, серед іншого висвітлює питання про позитивізм як ідейну засаду шевченкознавчих студій М. Драгоманова. Дослідник Т. Шевченка зі світовим іменем – Григорій (Джордж) Грабович – у збірці-есе «Шевченко, якого не знаємо» [5] ставить питання про адекватність оцінок та інтерпретацій життєвого шляху й творчості великого українця. Світлої пам'яті Григорій Волинка одну з багатьох наукових статей присвятив філософським орієнтаціям Михайла Драгоманова [6], наголосивши на неоднозначності, а за великим рахунком і невідповідності зарахування мислителя до позитивістів. До 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка в Національному пе-

дагогічному університеті імені М.П. Драгоманова видано збірку матеріалів, яка містить бібліографічні переліки творів М. Драгоманова про Т. Шевченка та кілька статей, у тому числі працю Володимира Погребенника «Михайло Драгоманов як шевченкознавець» [7], у якій з'ясовуються теоретичні джерела й основні результати вивчення М. Драгомановим творчості Т. Шевченка. Загальний ідейний контекст творчості М. Драгоманова як мислителя, одним з ідеалів якого є наука, висвітлений у фундаментальній «Історії російської філософії» іншого знаного представника української філософської думки – священика Василя Зеньковського [8].

Пропонована науковому загалові розвідка, отже, має на меті, по-перше, виявити ознаки позитивістського характеру теоретико-методологічного підходу М. Драгоманова до аналізу ідейної спадщини Т. Шевченка, що можливе завдяки послідовному розглядові драгоманівської оцінки особи великого українця, з'ясуванню відповідності його ідей критеріям науковості, відтворенню соціокультурного контексту поетичних творів Т. Шевченка, визначенню їх відповідності ідеї прогресу і ступеню виконання поетичних задумів Т. Шевченка з погляду форми і змісту. По-друге, враховуючи відому політичну позицію М. Драгоманова, стаття являє собою спробу з'ясувати можливості й межі драгоманівського підходу до вивчення ідейної спадщини Тараса Шевченка.

Визначити загальний підхід М. Драгоманова до оцінки Т. Шевченка не лише як критичний, а й як деконструктивістський можна вже на основі слів, якими відкривається друга частина його провідної шевченкознавчої праці (тут і далі збережені особливості стилю цитованих авторів): «Кожного чоловіка, кожного писателя тоді тільки можна оцінити як слід, коли роздивимось на нього власне історичним, об'єктивним поглядом, та ще й на ґрунті тієї громади, в якій він виріс і працював. Таке досліджування «пророків» показує, що дійсно пророків, «всецелых выразителей народа» і навіть для одного «часу» ніколи й не було. Таке дослідження розбиває ідоли, святі моці, та зате дає тільки правдивий погляд на померших пророків, а ще й міцну нитку, щоб провести нас у будуче слідом не за особою з усіма її часовими й особистими одмінами й хибамі, а за думкою» [1, с. 342]. Отже, йдеться про намір замінити міфологізований образ Т. Шевченка на такий, що, будучи результатом об'єктивного наукового дослідження, відповідає дійсності як певній сукупності загально-відомих фактів. Так, узагальнюючи цей результат дещо згодом, М. Драгоманов, дещо пом'якшуючи свої оцінки, пише: «Шевченко не був економістом і політиком, він найбільше плакав за наших мужиків від того, що тоді всіх найбільше боліло, від кріпацтва, але ж він виразно говорив про те, щоб не було ні панів, ні хлопів, а була рівність і братерство, тобто рівність і воля політична й економічна і в цьому був безспорний радикал-демократ, в думках котрого були ті початки і новішого радикал-демократизму, навіть соціального, по крайній мірі настільки, наскільки було їх в думках радикальніших діячів великої французької революції або письменників, як Ж[ан] Ж[ак] Руссо» [2, с. 413].

Теоретико-методологічною основою драгоманівського шевченкознавства є низка думок, висловлена мислителем у згаданій вище передмові до «Громади» (тут і далі курсив в оригіналі – *Б. М.*): «Закладаючи перше цілком вільне видання українське, ми будемо старатись зробити його сталим й одниним його для всякої письменної праці зем-

ляків наших, котрі держаться однакових з нами основних думок про життя громади й природи: хто признається до громадівства, *своїї волі* (автономії) мужа і жінки, кожної особи, спілки, громади, людської породи, до *вільного товариства* (федерації) громад і пород людських, до *вільного розуму* (раціоналізму) й *твердої науки* (позитивізму)» [3, с. 319].

У самому творі «Шевченко, українофіли й соціалізм» можна простежити певну тематичну структуру, загалом відображену в проведеній М. Драгомановим рубрикації його тексту: загальна характеристика світогляду великого українця, відповідність форми й змісту його літературних творів канонам науковості й демократизму, оцінка релігійності Шевченка та його політико-ідеологічних поглядів.

Так, серед відомих драматичних, а часто й трагічних подій та обставин життя Т. Шевченка одне зі значних місць посідає те, що «півмужикові Шевченкові довелося добиратись до правди більш «своїм умом», ніж поміччу науки й учених приятелів» [1, с. 349], тобто передусім шляхом самоосвіти. Отже, він не мав тієї підготовки, яка дає людині змогу реалізувати себе як усебічно розвинена особистість. М. Драгоманов конкретизує цю думку так: «Тільки ж у всякім разі не неучтво пошкодило дуже Шевченкові, і як письменникові, і як громадяниніві, який так і zostався із напханною наукою маляра про Нептунів, Беатріче Ченчі (Шевченко писав Ченчіо) і т. д., наукою, яку він виніс із академії, та з «Біблією», яку він товк у дяка й яку підновили йому приятелі київські, та з історією України найбільш по «Истории русов». Тільки незвичайна врода (талант) поета та його мужицтво виводили його на просту дорогу з того туману, в якому його держала така наука» [1, с. 354]. «Врода ж, звісно, діло велике, як і «свій розум», та тільки й врода росте як слід, і «свій розум» іде, куди треба, коли їм помагає *спільний розум* найліпших людей свого часу в усьому образованому світі. Інакше й велика врода, й міцний розум і не при такій долі, яка судилась Шевченкові після 1847 р., не дадуть чоловікові зробити того, що він міг би зробити» [1, с. 354].

З'ясовуючи підстави твердження про Т. Шевченка як письменника, котрий у творчості виражає «дух народу» або як народного, «мужичого» письменника, М. Драгоманов висловлює кілька зауваг. Перша з них стосується духу народу: «Наука ще не вміє показати, що таке справді дух якої-небудь породи людської, і поки-що ознакою породи служать більше зверхні одміни її, напр., мова, ніж внутрішні, т[ак] наз[ваний] «світогляд». Цей «світогляд» складається з різних речей, між іншим, із віри й науки, які все переходять од породи до породи. Окрім того, цей «світогляд» міняється в міру того, як яка порода переходить із одного історичного ступеня на другий. Далі й у тому, що ми зовемо частіше всього народом, у мужицтві, у якому люди подібніші одні до одних, є все-таки одміни у світогляді. От через що треба бути обережнішим з такими словами, як «співець за весь народ», «письменник народний, мужичий» і т. д.» [1, с. 355]. Друга заувага, висловлена в питальній формі та більш широка, стосується змісту поняття «мужичий письменник»: це «той, хто пише за мужиків, чи *про мужиків*, чи *для мужиків?*» [1, с. 355]. Відповідь на кожну частину цього питання засвідчує, що

воно, по суті, поставлене некоректно. Адже, по-перше, на думку М. Драгоманова, одна окрема особа нездатна бути виразником усього народу: «Ми думаємо, що не може бути, щоб хто-небудь міг сказати за мільйони, навіть сказати так, як говорять мільйони. Так, напр., навіть по формі своїй пісні «народні» Шевченка, Кольцова і т. ін. не зовсім однакові з піснями мужицькими, які склалися сотні років мільйонами людей. Прибавимо, що й ці мужичі пісні мають іноді такі одміни (варіанти), що виходять зовсім не подібні одна до одної. А то ж то *писана за раз*, одним чоловіком пісня!»¹ [1, с. 355]. По-друге, Т. Шевченко по-справжньому не писав і «про мужиків», оскільки не належав до письменницької школи, що «стала високо цінити простий спосіб писання, який може бути більш приступний мужицтву. От через що появилася скрізь школа письменників, найбільше поетів і повістарів, яких можна згодитись називати мужичими по матеріалу й почастю по формі їхнього писання» [1, с. 355]. Нарешті, по-третє, не відповідає дійсності й твердження «Шевченко писав для мужиків», тому що «ми тільки мусимо завважити, що навіть думки написати що-небудь наукове для мужицтва не видно в Шевченка, як і в усіх українолюбях аж до 1857–60 рр.» [1, с. 355–356], «хто перечитає найлюбиміші вірші Шевченка, власне, ті, де він виступає письменником із думками громадськими, той побачить, що він усього менше думав писати їх для мужиків. Інакше навщо б він наносив туди не тільки «конфедератів», а аполлонів, ченчіїв, есеїв, колізеїв, яких іноді він так безбожно переплутував, так мало знаючи й історію, й саму міфологію, якої нахапавсь у академії. В добрій половині того, що найгарячіше писав Шевченко, він показується менше всього письменником для мужиків» [1, с. 356].

Стосовно релігійності Т. Шевченка, то в першій із досліджуваних праць М. Драгоманов висловлюється доволі категорично. Він визнає, що «віра була першою думкою громадською, яка впорядкувалася; попівство й церква були першими порядками громадськими, які заснувались на думці людській; попівство було першою білою, панською працею, яка виділилася із спільного мужицтва» [1, с. 358–359], тому «проти віри й попівства перш усього піднялася скрізь і вільна думка: недурно ж у Європі реформація і вільнодумство XVIII ст. були раніше противудержавних революцій і соціалізму» [1, с. 359], «громадському чоловікові через те найпотрібніше раз на все розпрощатись із вірою, що поки сього не зроблено, доти ні він, ні громада, яка за ним піде, не забезпечені, що він усе йтиме наперед у думках своїх про громадські порядки, які святила й святить тепер віра» [1, с. 362]. У Т. Шевченка натомість, незважаючи на відомі вияви вільнодумства, «не ставало духу й науки зовсім вирватися із християнства» [1, с. 362]. У другій із шевченкознавчих праць М. Драгоманов підсумовує свій погляд так: «Коли вже катехізувати його релігію, а надто в остатні часи, він скорше всього явивсь би дійстом, котрий ледве-ледве держиться за християнську традицію, ради ідеї демократичного месіанізму, котра почати в ній проявилася. В таким умовнім смислі Шевченко в «Марії» зве й Ісуса «святим, істинним Богом», в чому не дуже-то відділяється від Ренана, котрий теж зве Ісуса і старших пророків палестинських божественними істами. З таких напівпоетичних, напівалегоричних епітетів ніякої догматики не збудуєш»

¹ Ці кілька речень засвідчують, що М. Драгоманов упритул наблизився до концепції мови, розробленої в другому позитивізмі, передусім засновником емпіріокритицизму Ріхардом Авенаріусом, який 1876 року видав працю «Філософія як мислення про світ згідно з принципом найменшої витрати сил». Як відомо, автор «Критики чистого досвіду» виходить із положення, що дійсність може бути виражена як єдність середовища, індивіда та висловлювань індивіда про середовище й себе самого. У цьому разі згаданий вище «дух народу» постає нічим іншим, як до кінця непізнаною мовною реальністю. Тут же маємо один із прикладів зближення М. Драгоманова з іншим своїм співвітчизником, однодумцем і меценатом Володимиром Лесевичем, який саме в цей час (1877 р. і 14 наступних років) проводив ґрунтовний перегляд ідей Огюста Конта, Еміля Літтре, Григорія Вирубова та інших представників першого позитивізму на основі ідей Авенаріуса й низки німецьких неокантіанців: Фрідріха Ланге, Алоїза Ріля, Карла Герінга, Фрідріха Паульсена, Ернста Лааса. Автор цих рядків користується нагодою висловити вдячність редакції журналу за можливість опублікувати статтю «Емпіріокритицизм як філософська основа мовознавства Володимира Лесевича» (випуск 12), у якій висвітлені окремі подробиці, що мають прямий стосунок до слів М. Драгоманова та цього коментаря.

[2, с. 414]. Загалом, як відзначає О. Забужко, для М. Драгоманова, «як і для цілого його покоління, «релігійний мислитель» був оксюморonom, *contradictio in adjecto*» [4, с. 356].

Нарешті, про Т. Шевченка як представника суспільної думки або принаймні як людину, яка претендує на це, міркування й висновки М. Драгоманова аналогічні висловленим про інші, проаналізовані вище, частини його ідейної спадщини. Визнавши, що «найдалше пішов Шевченко в думках про волю в державі й громаді, про багатих та бідних. Тут його посувала й доля його самого, й доля України: тут йому вийшла в користь і та невеличка наука, якої він нахапався проміж людей» [1, с. 356], мислитель зауважує: «Чоловік із політичними ідеями дає перевагу ідеям над чуттям ... такий чоловік дійде й до провідної про спільність змагань усіх пород, щоб змінити на добро теперішні злі порядки, або ліпше сказати, дійде до цілого ряду провідних думок про те, як упорядкувати цю спільність» [1, с. 370]. Звідси випливає: «Ми ніяк не згодимось, щоб Шевченко був соціалістом» [1, с. 372]; «Думки чоловіка, яким володіли майже зовсім тільки біблійні пророки та спомини українського гайдамацтва, не можуть ставитися в ряд із думками соціалізму XIX ст.» [4, с. 356].

Ці висновки М. Драгоманова дали О. Забужко підстави стверджувати, що «вже скандальнозвісна драгоманівська стаття «Шевченко, українофіли й соціалізм» була відповіддю на доволі дерзновений змаг Ф. Вовка висувати з «Кобзаря» мало не марксистський світогляд, тож продемонстрована «батьком української демократії» подекуди просто-таки брутальна, естетична нечутливість в оцінці поета-мислителя в очах сьогоднішнього читача багато в чому всправедливлюється polemічним пафосом: Драгоманов, із його послідовним світоглядом позитивізмом, по суті, перший виступив проти *ідеологізації* Шевченка – і, вельми прикметно, не був у цьому починанні підтриманий...» [4, с. 7]. Іншими словами, спроба виключно «наукової» в позитивістському розумінні слова інтерпретації Т. Шевченка М. Драгомановим закономірно виявилася обмеженою: ані з ученням про прогрес, соціалізм, зрештою, з класичною науковою раціональністю його ідейна спадщина виявляється мало сумісною... Причому будь-яка спроба подібної інтерпретації навіть на інших основах, по суті, приречена, адже, як зауважує Г. Грабович, «доки українська спільнота, її культура далі відчувають загроженість (а це здебільша віддзеркалює об'єктивні обставини), доти *суспільний, і тим самим інтелектуальний контекст* дослідження Шевченка залишатиметься аномальним» [5, с. 11]. Навіть сам драгоманівський дослідницький підхід, який поряд із класичними критеріями наукової істини явно бере до уваги інші мотиви, певним чином розтлумачений Г. Волинкою: «Наш мислитель не був натурфілософом, а значить і позитивістом... В метафізиці і антропології Драгоманов був швидше персоналістом. У своїх же виключно уважних стосунках з природознавством, в яких теж проглядається присутність його метафізичної точки зору, він, можливо, був саєнтистом» [6, с. 536]. Цей вихід за межі позитивізму й робить М. Драгоманова оригінальним мислителем, якого, за словами В. Погребенника, «без перебільшення слід визнати одним із батьків наукового шевченкознавства, промотором об'єктивного вирішення багатьох його складних проблем (таких, як світогляд, еволюція Кобзаря, демократизм, гуманізм його творчості, природа її критичного пафосу, текстологічні й видавничі аспекти тощо)...» [7, с. 57]. До того ж міркування М. Драгоманова, на основі яких проведена справжня філософська «перебудова» ідейної спадщини Т. Шевченка, цілком узгоджуються з наступними словами В. Зеньковського: «Зрештою, термін «позитивізм» слід брати тут у дуже широкому сенсі слова, – це швидше пошуки «наукової філософії», яка спирається на науку, що часто не йдуть далі за синтез наукових узагальнень. Можна навіть сказати: тут більше інтересу

до «наукового світогляду», ніж до філософії, – і творчою основою цих шукань, їх непорушним фундаментом є віра у можливість наукового осягнення буття, схилання перед методами й завойованнями науки» [8, с. 683].

Аналізуючи ідейну спадщину Тараса Шевченка, Михайло Драгоманов поряд з ідеалом вільної людини у вільній громаді керується інтенцією, що кожне твердження про певний факт або його оцінка мають підлягати суто емпіричній верифікації, тобто таким канонам науковості, які цілком узгоджуються з позитивізмом. Звідси випливає, що перспективи подальших досліджень за темою статті визначаються потребою аналізу теоретико-пізнавального складника філософської спадщини Михайла Петровича Драгоманова.

Література

1. Драгоманов М.П. Шевченко, українофіли й соціалізм / М.П. Драгоманов // Вибране («... мій задум зложити очерк історії цивілізації на Україні») / упоряд. та авт. іст.-біогр. нарисів Р.С. Міщук; приміт. Р.С. Міщук, В.С. Шандри. – К.: Либідь, 1991. – С. 327–439.
2. Драгоманов М.П. Т. Шевченко в чужій хаті його імені / М.П. Драгоманов // Літературно-публіцистичні праці : у 2 т. / ред. колегія: О.Є. Засенко (голова), О.І. Дей, О.Я. Лисенко; упоряд. та прим. І.С. Романченка, В.В. Лисенко. – К.: Наукова думка, 1970. – Т. 2. – 1970. – С. 404–415.
3. Драгоманов М.П. Передне слово [до «Громади» 1878 р.] / М.П. Драгоманов // Вибране («... мій задум зложити очерк історії цивілізації на Україні») / упоряд. та авт. іст.-біогр. нарисів Р.С. Міщук; приміт. Р.С. Міщук, В.С. Шандри. – К.: Либідь, 1991. – С. 276–326.
4. Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу / О. Забужко. – 4-е вид. – К.: Факт, 2009. – 148 с.
5. Грабович Г. Шевченко, якого не знаємо (З проблематики символічної автобіографії та сучасної рецепції поета) / Г. Грабович. – К.: Критика, 2000. – 414 с.
6. Волинка Г.І. Дещо про філософські орієнтації Михайла Петровича Драгоманова / Г.І. Волинка // Вибране / за ред. В.П. Андрущенко, О.С. Падалки, І.І. Дробота, Н.Г. Мозгової та ін.; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 535–539.
7. Погребенник В.Ф. Михайло Драгоманов як шевченкознавець / В.Ф. Погребенник // Драгоманівська шевченкіана: Драгоманознавчі студії та бібліографічні розвідки до 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка / Міністерство освіти і науки України; Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова; Наукова бібліотека; автори статей В.П. Андрущенко, В.Ф. Погребенник; упоряд. бібліографічного покажчика Н.І. Тарасова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 51–64.
8. Зеньковский В.В. История русской философии / В.В. Зеньковский. – Х.: Фолио; М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. – 896 с.

Анотація

Матюшко Б. К. Михайло Драгоманов: позитивістська деконструкція ідейної спадщини Тараса Шевченка. – Стаття.

У статті розглядається спроба деконструкції провідних оцінок образу видатного українського поета, художника й мислителя Тараса Григоровича Шевченка (народний письменник, релігійна людина, політичний ідеолог і діяч, особливо соціаліст), здійснена іншим знаним представником української духовної культури – Михайлом Петровичем Драгомановим (1841–1895). Згідно з ідеєю науковості як відповідності знань дійсності, вченням про прогрес та ідеалом вільної людини у вільній громаді, у результаті аналізу цих оцінок він доходить висновку про їх неадекватність. Т. Шевченко не може вважатися народним письменником, оскільки його твори не є загальнодоступними, його розуміння християнства більше схиляється до суспільного ідеалу, ніж до власне релігії. Політичний ідеал Т. Шевченка жодним чином не відповідає основним положенням соціалізму. Загалом М. Драгоманов виходить за межі позитивізму, оскільки керується більш загальним ідеалом науки й людини.

Ключові слова: позитивізм, наука, народний письменник, релігійність, соціалізм.

Аннотация

Матюшко Б. К. Михаил Драгоманов: позитивистская деконструкция идейного наследия Тараса Шевченко. – Статья.

В статье рассматривается попытка деконструкции ведущих оценок образа выдающегося украинского поэта, художника и мыслителя Тараса Григорьевича Шевченко (народный писатель, религиозный человек, политический идеолог и деятель, особенно социалист), вытекающих из распространённого понимания его произведений и жизненного пути, предпринятая не менее известным представителем украинской духовной культуры – Михаилом Петровичем Драгомановым (1841–1895). Согласно идее научности как соответствия знаний действительности, учению о прогрессе и идеалу свободного человека в свободной общине (громаде), в результате анализа этих оценок он приходит к выводу об их неадекватности. Т. Шевченко не может считаться народным писателем, поскольку его произведения не являются общедоступными, его понимание христианства более склонно к общественному идеалу, чем к собственно религии, политический идеал Т. Шевченко никоим образом не соответствует основным положениям социализма. В целом М. Драгоманов выходит за рамки позитивизма, потому что руководствуется более общим идеалом науки и человека.

Ключевые слова: позитивизм, наука, народный писатель, религиозность, социализм.

Summary

Matiushko B. K. Mykhailo Drahomanov: positivistic deconstruction of the Taras Shevchenko's spiritual heritage. – Article.

This article demonstrates the attempt of deconstruction main opinions about Taras Shevchenko – the prominent Ukrainian poet, painter and thinker (folk writer, religious man, political ideologist and figure, particular the socialist), formed by usual understanding of his works and way of life. Doer of this attempt is other famous representative of Ukrainian spiritual culture – Mykhailo Petrovych Drahomanov (1841–1895). Analysis of mentioned opinions, completed by Drahomanov concerning the idea of science as conformity between knowledge and reality, doctrine about progress and ideal of free man in free community (hromada) gives reasons to affirmation that mentioned opinions are not adequate. Shevchenko can't be called the folk writer because his works are not simple for the broad masses, his understanding of Christianity is more disposed to social ideal, but no to strictly religion, and Shevchenko's political ideal is not corresponding to main principles of the Socialism. In general, Drahomanov comes out from the Positivism because observes the more wide ideal of science and man.

Key words: Positivism, science, popular writer, religiosity, Socialism.